

**РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЙ ГАЛИЧИНИ
ЗА ДОПОМОГОЮ ПІДРУЧНИКІВ У 20-30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ**

У статті проаналізовано підручники з іноземних мов для учнів гімназій Галичини у 20-30-х роках ХХ століття за такими критеріями: науковість змісту, структура, доступність, реалізація комунікативного компонента в підручнику, наочно-ілюстративний матеріал, засоби полегшення роботи з навчальною книгою, запропоновані методики навчання. Доведено, що ці підручники сприяли розвитку пізнавальної активності завдяки використанню пісень, віршів, загадок, прислів'їв, головоломок, легенд, анекдотів, драматизації.

Ключові слова: *пізнавальна активність, підручники з іноземних мов, гімназії Галичини.*

Постановка проблеми. Урізноманітнення навчального процесу, активізація пізнавальної діяльності учнів, розширення сфери їх інтересів залишається важливою проблемою сьогодні. Основна мета роботи викладача з активізації пізнавальної діяльності учнів полягає в розвитку їх творчих здібностей. Здібності людини розвиваються в процесі діяльності. Засобом розвитку пізнавальних здібностей учнів є вміле застосування таких методів і прийомів, які забезпечують високу активність учнів у навчальному пізнанні.

Умовою успіху в розвитку мислення є висока пізнавальна активність учнів. Оскільки з усіх пізнавальних психічних процесів провідним є мислення, то можна сказати, що активізувати діяльність учнів – це активізувати їх мислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підручник є основним засобом реалізації змісту іншомовної освіти, моделлю цілісного процесу навчання іноземної мови. В. Безпалько, В. Бейлінсон, Д. Зуєв з'ясували сутність, структуру та функціональне забезпечення підручника; Я. Кодлюк, О. Савченко вивчали особливості підручників для початкової школи; Н. Басай, А. Несвіт, В. Редько, В. Плахотник, Т. Полонська розкрили змістові та структурно-функціональні характеристики навчальної книги з іноземної мови. Окремі аспекти заявленої проблеми висвітлили в дисертаційних дослідженнях вітчизняні учені: З. Беркита, І. Ключковська, Т. Марчій-Дмитраш, О. Пасічник, О. Троценко.

Історію шкільного підручника як соціально-педагогічного феномену вивчали історики школи і педагогіки: Л. Байк, Т. Завгородня, Н. Кузьменко, І. Курляк, С. Сірополко, М. Стельмахович, Б. Ступарик. Дослідниками книжкової справи й друкарства були Я. Запаско, Я. Ісаєвич, І. Огієнко та ін. Дитячу і науково-популярну літературу вивчали І. Лучук, О. Нахлік, О. Петраш. В. Горпинюк, І. Донський, А. Зільберштейн, Я. Кодлюк, К. Кузьминський, А. Попов, В. Ривчин досліджували педагогічні аспекти ілюстративного оформлення навчальних видань.

Метою статті є аналіз підручників з іноземних мов для учнів гімназій Галичини у 20-30-х роках ХХ століття та їх впливу на розвиток пізнавальної активності.

Виклад основного матеріалу. Проаналізуємо підручник з англійської мови для II класу гімназій Тадеуша Гжебенювського [5]. Він складається із 58 уроків та додатків. У кожному з уроків містяться тексти для читання, які відповідають віковим особливостям учнів та їх попередній підготовці, наприклад "Неллі у школі", "Осінні вітри", "Вечірні дзвони", "Хочу бути моряком", "Новини з дому", "Пісня про фермера", "Остання подорож капітана Кука", "Політ над Атлантичним океаном", "Великий чудовий світ", "Канікули". Вправи, вміщені в підручнику, направлені на розвиток логічного мислення, творчих здібностей, активізацію пізнавальної діяльності учнів. Мовний матеріал відтворюється у поєднанні з раніше засвоєними мовними і мовленнєвими знаннями, у майже постійному контекстному оточенні. Наприклад, у першому уроці знаходимо такі типи вправ: 1) переписіть речення та підкресліть дванадцять поданих слів; 2) розв'яжіть головоломку; 3) заповніть пропуски у реченнях, використовуючи подані слова. У третьому уроці учням пропонується відгадати слова, записані у секретному коді. У цьому підручнику з англійської мови також є вправи, виконуючи які учням необхідно вибрати одне із слів, яке найкраще доповнює речення. Скоромовки, пісні, вірші, загадки роблять процес вивчення іноземної мови цікавим та захоплюючим. Завдання формуються чітко та зрозуміло. У підручнику мало ілюстративного матеріалу. В основному він представлений таблицями, які допомагають краще зрозуміти граматичні теми. У додатках подано сценарій п'єси "The Days of Romance" [1: 75], текст пісні "Little Milliners" [1: 85], граматику англійської мови в таблицях [1: 95].

Заслуговує на увагу підручник з французької мови Яна Шароти, виданий у 1925 році [7]. На початку кожного уроку розміщено малюнок, після якого подано різні типи вправ. Підручник має досить добрий наочно-ілюстративний матеріал, що не відволікає від засвоєння знань, є доречним, адже спрямований на розвиток зв'язного мовлення або покращення розуміння матеріалу, має виховний характер.

Першим типом вправ є – вправа-спостереження ("Exercices d'observation"). Учнім потрібно відповісти на запитання, використовуючи малюнок: "Що зображено на цьому малюнку?"; "Скільки будівель знаходиться у дворі?"; "Яка будівля знаходиться вправа / зліва?"; "Чи високий будинок фермера?"; З яких частин він складається?"; "Що ми бачимо на першому поверсі?" [7: 1]. Другий тип вправ – опис зображення ("Description de l'image") [2: 2]. Третя вправа – наглядний урок "Leçon de choses". Наприклад, у шостому уроці учням потрібно відповісти на такі запитання: "Назвіть основні овочі", "Які овочі ви їсте найчастіше?", "Які овочі ми їмо навесні / влітку / восени / взимку?" [2: 9]. Четверта група – усні та письмові вправи ("Exercices oraux ou écrits"): перетворіть речення у майбутній час, розмістіть слова у правильному порядку. Таким чином, у підручнику є достатня кількість вправ для засвоєння теми. Варто відмітити зв'язок змісту підручника з життям, із завданнями виховання дитини як особистості, забезпечення розвитку її здібностей й обдарувань.

Розглянемо підручник із французької мови для III класу гімназій О. Чеслінської та Х. Неневської, виданий у Львові у 1936 році [3]. У ньому є тексти для читання на французькій мові, які поділені за такими тематичними розділами: "У самому серці Франції", "У країнах біля моря", "Позолочені жнива, сади, що цвітуть", "У гірських країнах", "У країнах сонця", "У колоніях". У додатку є оповідання "Друг з Франції". Тексти доступні і цікаві для сприйняття, мають пізнавальну цінність.

Звернемо увагу на те, що уроки домашнього читання, передусім, передбачали набуття мовної практики учнів і були спрямованими на формування навичок сприйняття писемного мовлення, тобто читання літератури на іноземній мові. Вибір тексту мав велике значення для розвитку пізнавальної активності учнів на уроках домашнього читання. Ця проблема стала особливо актуальною тоді, коли закінчувався процес навчання читанню і починався процес формування синтетичних умінь здобуття інформації. Учні ще продовжували навчатися читати, але їх увага зосереджувалась не на окремих буквах чи буквосполученнях, а на змістовній складовій прочитаного. Для дітей молодшого шкільного віку тексти для читання повинні бути легкими, адаптованими, містити вивчену лексику і знайомі граматичні конструкції.

У підручнику О. Чеслінської та Х. Неневської є також багато пісень з нотами: "Le flaneur" [3: 7], "La Paimpolaise" [3: 27], "Ann nini gouz" [3: 40], "Silvestrik" [3: 44], "Au son du fifre" [3: 49], "Les noces de Maître Laurent" [3: 58], "Alsace, o ma Patrie" [3: 66], "Hans de Schnoekelok" [3: 71], "En passant par la Lorraine" [3: 79], "Le chevier dans la montagne" [3: 99], "Dido Janeto" [3: 126], "Magali" [3: 131], "Me suismise en danse" [3: 85]. Пісні є дуже цінним інструментом вивчення мови і повинні обов'язково входити до складу навчальних матеріалів. Коли слова, які потрібно вивчити, поєднані з музикою, їх запам'ятовують швидше і на довший період часу, ніж під час використання виключно вербального, математичного та логічного лівого боку головного мозку. Інтуїтивно відчуваючи це, педагоги упродовж століть використовували хорове повторення текстів та пісень, бо спостерігали його ефективність на практиці. Подальші нейролінгвістичні дослідження підтвердили вірогідність практичного досвіду. За сукупності мелодії та тексту на запам'ятовування працюють обидві півкулі головного мозку. Крім того, поєднання мелодії та римованого тексту підкреслює природний ритм мови, її мелодіку, що є надзвичайно важливим при її відтворенні. Запам'ятовування як процес, пов'язане із емоціями, які, у свою чергу, викликають інформацією, яку ми отримуємо через відчуття. Поезія викликає емоції та сприяє запам'ятовуванню нової інформації [4: 43]. Пісні є засобом більш глибокого засвоєння і розширення лексичного запасу, оскільки включають нові слова і вирази. Вони стимулюють монологічні та діалогічні висловлювання, слугують основою розвитку мовленнєвої діяльності, сприяють розвитку як підготовленого, так і непідготовленого мовлення.

Не менш важливу роль відведено віршам: "La mort des oiseaux" [3: 11], "La lune blanche" [3: 15], "Les pauvres gens" [3: 42], "Les pommiers" [3: 50]. Віршам та пісням як дидактичному матеріалу властива низка переваг: доступність, різноманітність мовного матеріалу, постійне відновлення матеріалу, приналежність до культури країни – додаткова лінгвокраїнознавча інформація, наявність чисельних і різноманітних реєстрів мови. Емоції й враження, отримані під час прочитання віршів стають життєвим досвідом, що перетворюється у знання, що у свою чергу стимулює мотивацію учнів. Читання віршів є розширенням комунікативної компетенції і творчих здібностей, а так само одним із найефективніших засобів навчання іноземній мові [5: 84].

Прислів'я і приказки були тим інструментом викладання іноземної мови, який активізував розумову діяльність дітей, мав значну методичну та практичну цінність в процесі її вивчення. Вони дозволили педагогам Галичини зробити навчальний процес цікавішим, оскільки стимулювали емоційний розвиток особистості учнів, який в подальшому сформував могутній стимул до вивчення мови. Використання прислів'їв та приказок розширювало знання про мову, збільшувало словниковий запас учнів, допомагало засвоїти лексичні, граматичні та фонетичні особливості, сприяло більш швидкому оволодінню іноземною мовою. Через пошук відповідних прислів'їв та приказок в українській мові формувалась здатність критично-аналітичного розуміння, що проявлялась в здатності розуміння смислового навантаження висловлювання. Наведемо приклади прислів'їв, використаних у підручнику: "Proverbes

normands", "A la Saint Laurent, la faucille au froment", "A la Saint Georges, seme ton orge", "A la Saint Barnabela faux au pre".

Проаналізувавши підручник Жана Шароти з французької мови для початкової і середньої школи [6], варто звернути увагу на його переваги:

- 1) відповідність підручника принципу наступності, логічної послідовності, органічність поєднання з попередніми та наступними навчальними виданнями цього курсу;
- 2) чіткість і послідовність структурування навчального матеріалу в змісті підручника;
- 3) вмотивованість поділу навчального матеріалу на розділи, їх послідовність, наявність зв'язків між ними; цілісний виклад матеріалу в підручнику;
- 4) послідовність етапів роботи всередині розділу;
- 5) відповідність складності та обсягу матеріалу в змісті підручника можливостям його засвоєння учнями певної вікової групи на належному рівні і за встановлений час; особистісна зорієнтованість навчального матеріалу.

Кожен з уроків починається із вивчення нових слів. Наприклад, у 12 уроці – Adam, Andre, Antoine, Boleslas, Casimir, Charles, assis debout [6: 19]. У деяких уроках при подачі невідомих слів подано малюнки, що сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню. У наступній вправі учням потрібно утворити із цими словами словосполучення та речення: Je suis professeur. Tu es eleve. Jean et Andre, vous etes eleves. Charles, Stanislas et Casimir sont aussi eleves [6: 19]. У третій вправі перед учнями стоїть завдання утворити запитання та дати на них відповідь: Quel est ton nom? Paul es-tu eleve? Andre et Casimir, etes-vous eleves? [6: 20].

Оскільки основною метою навчання іноземній мові є комунікативна, тобто уміння спілкуватися, то важливу роль у підручнику відведено діалогам. Наведемо приклад одного з них.

Conjugaison dialoguee.

Le prof: Henri, es-tu assis (debout)?

Henri: Suis-je assis (debout)?

Le classe: Henri, est-il assis (debout)?

Henri: Qui, monsieur, je suis assis.

La classe: Qui, tu es assis (debout)

Le prof: Qui, il est assis (debout) [6: 21]

Саме в діалозі відбувається продуктивна пізнавальна діяльність учнів, які повинні володіти самостійним і незалежним мисленням, здатністю до свідомого, критичного аналізу. Нове мислення, засноване на принципі діалогу, є ознакою соціокультурної модернізації. Освітні трансформації, метою яких є становлення сучасного мислення людини, значною мірою спрямовані на особистісно орієнтоване навчання і виховання. Водночас, педагогічна парадигма діалогу, що полягає в розумінні розвитку особистості як поступу від уміння слухати і розуміти інших до вміння вести з ними діалог та спільний пошук істини, потребує свого осмислення і обґрунтування [7].

Як і у О. Чеслінської та Х. Невенської, у підручнику Жана Шароти є вірші, які сприяють кращому запам'ятовуванню нових слів.

Eurege et Marguerite

Eugene est tres desordonne,

Il est toujours tres mal peisne,

Tres souvent il salit sa veste

Et c'est ainsi pour tout le reste.

On le gronde on le punit; mais

Il ne se corrige jam ais [6: 66].

У 44 уроці є текст пісні "A la fontaine" з нотами. Пісні – це важливий аспект культури, який представляє історію, фольклор та сучасний діалект країни. Спів може створити атмосферу довіри школярів, дозволяючи їм оволодіти певним ступенем швидкості англійської мови перш, ніж вони досягли цього в розмові.

A la fontaine

Ah! Voyez conme a la fontaine

Tout le jour les mains vont trolant

Et le soir la corbeitte est pleine,

De beau linge bien proper et blanc.

Ah! Voyer comme a la fontaine

Tout le jour les mains vont frottant [6: 70]

Більшість мовного матеріалу подано при створенні певної комунікативної ситуації, що намагається бути наближеною до реальної. Ієрархічну систему вправ від рецептивно-продуктивних до продуктивних збережено. Підручник має високу якість мовленнєвого матеріалу. Тексти доступні і цікаві для сприйняття, мають пізнавальну цінність. Малюнки призначені для виконання комунікативних завдань.

Наприклад, на малюнку зображено сім'ю Буржуа, яка сидить за святковим столом. Вона складається з чотирьох осіб: мес'є Буржуа, мадам Буржуа, Луїзи та Генрі. Дітям потрібно за малюнком скласти розповідь. Таке завдання сприяє розвитку уяви дітей. Основна тенденція в розвитку уяви молодших школярів полягає в переходах від переважно репродуктивних її форм до творчої переробки уявлень, від простого їх комбінування до логічно обгрунтованої побудови нових образів. Розвитку репродуктивної уяви у дітей молодшого шкільного віку важливо надавати особливої уваги.

У підручнику відсутні наочні схеми, таблиці, що ілюструють змістово-логічні, структурно-функціональні зв'язки фрагментів навчального матеріалу. Також немає додатків, проте на останніх сторінках підручника Жана Шароти є французько-польський словник, що допомагає учням при перекладі текстів.

Проаналізуємо підручник з французької мови Болеслава Кельського, виданий у Львові у 1927 році [8]. Він складається із 5 розділів: 1) "La nature et ses richesses" ("Природа та її багатства"); 2) "L'industrie et le commerce" ("Промисловість і торгівля"); 3) "La culture physique et L'intellectuelle" ("Фізична культура та інтелектуальна"); 4) "La vie Sociale" ("Громадське життя"); 5) "Revision generale" ("Повторення"). Поділ в підручнику навчального матеріалу на розділи умотивований, наявний зв'язок між ними.

Складність та обсяг матеріалу в змісті підручника відповідають можливостям його засвоєння учнями даної вікової групи на належному рівні і за встановлений час. Лексико-синтаксична складність тексту відповідає віковим особливостям учнів. Ілюстрації супроводжуються підписами, текстами.

На відміну від інших проаналізованих підручників, у цьому є легенди, анекдоти. Наприклад, у сімнадцятому уроці є легенда про вугілля ("Legende de la houille" [8: 38]). Легенди сприяють формуванню пізнавального інтересу в учнів. У анекдоті "Le prince et le fermier" [8: 9] розповідається про зустріч принца та фермера. Гумор допомагає організовувати педагогічне середовище з позитивною атмосферою, де панує гуманність, взаємодовіра, взаємодопомога, і кожна дитина почуває себе безпечно, створювати позитивний психологічний клімат в умовах індивідуальної взаємодії дитини з дорослим.

У цьому підручнику є вправи, які сприяють збагаченню словникового запасу учнів. Наприклад, дібрати синоніми до таких слів: *gagner, profiter, gain, profit, aider, secourir, aide, secours, alentours, environs, pratique, client* [8: 38]. На відміну від попередньо проаналізованих підручників, у цьому є граматичні вправи. Наявні таблиці та схеми призначені для подачі граматичного матеріалу. У кінці підручника є французько-польський словник.

Висновки. Здійснивши аналіз підручників з іноземних мов для учнів гімназій Галичини у 20-30-х роках ХХ століття, можемо зробити висновок, що їх використання сприяло розвитку пізнавальної активності. Це досягалось завдяки використанню пісень, віршів, загадок, прислів'їв, головоломок, легенд, анекдотів, драматизації. Більшість мовного матеріалу подано при створенні певної комунікативної ситуації, що намагається бути наближеною до реальної. Комунікативні ситуації моделювались таким чином, щоб учні виражали свої думки, формували власне судження. Увесь матеріал розподілений за мовними темами, що визначають і характер зв'язних текстів. Тексти доступні і цікаві для сприйняття, мають пізнавальну цінність. Підручники мають досить добрий наочно-ілюстративний матеріал, що не відволікає від засвоєння знань, є доречним, адже спрямований на розвиток зв'язного мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Grzebieniowski Tadeusz. A Second English Book : [podrecznik jezyka angielskiego dla II Klasygimnazjalnej. Ksiaznica – atlas] / Tadeusz Grzebieniowski. – Lwow – Warszawa. – 1935.– 176 s.
2. Szarota Jean. Druga ksiazka do nauki jezyka francuskiego : [Dla szkól powszechnych I szednich] / . Jean Szarota. – [Wydanie drugie]. – Ksiaznica – Atlas. – Lwow – Warszawa. – 1925. – 125 s.
3. Cieslinska O. Aux quatre coins de la France : [podrecznik do nauki jezyka francuskiego dla III-ciej klasy gimnazjalnej] / O. Cieslinska, H. Nieniwska. – Lwow : Nakladem Panstwowego Wydawnictwa Ksiazek Szkolnych, 1936. – 180 s.
4. Фучила О. М. Використання пісень в процесі вивчення англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vlp.com.ua/files/13_36.pdf.
5. Десяцька Н. В. Віршовано-пісенні матеріали як засіб підвищення ефективності навчання учнів середньої загальноосвітньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// doklad_11_2_22.pdf](http://doklad_11_2_22.pdf).
6. Szarota Jean. Premier Livre de Francais V'usage de L'enseignement primaire et secondaire / Jean Szarota. – Leopold-Varsovie : Siaznica polska t-ua nauczycieli szkól wyzszych. –1922. – 134 s.
7. Мілько Н. С. Діалог в освіті як педагогічна проблема [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// lib.mdpu.org.ua/nvsp/.../08_01mnedop.pdf](http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/.../08_01mnedop.pdf).
8. Kielski Boleslaw. Lecons de Francais a l'usage de la 4e des ecoles secondaires et de la 7e des ecoles primaries / Boleslaw Kielski. – Lwow. – 1927. – 236 s.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Grzebieniowski Tadeusz. A Second English Book : [podrecznik jezyka angielskiego dla II Klasygimnazjalnej. Ksiaznica – atlas] / Tadeusz Grzebieniowski. – Lwow – Warszawa. – 1935.– 176 s.

2. Szarota Jean. Druga ksiazka do nauki jezyka francuskiego : [Dla szkol powszechnych I szednich] / . Jean Szarota. – [Wydanie drugie]. – Ksiaznica – Atlas. – Lwow – Warszawa. – 1925. – 125 s.
3. Cieslinska O. Aux quatre coins de la France : [podrecznik do nauki jezyka francuskiego dla III-ciej klasy gimnazjalnej] / O. Cieslinska, H. Nieniwska. – Lwow : Nakladem Panstwowego Wydawnictwa Ksiazek Szkolych, 1936. – 180 s.
4. Fuchyla O. M. Vykorystannia pisen' v protsesi vyvchennia angliiskoi movy [Using Songs in the Process of English Language Teaching] [Elektronnyi resurs] / O. M. Fuchyla. – Rezhym dostupu : http://www.vlp.com.ua/files/13_36.pdf.
5. Desiats'ka N. V. Virshovano-pisenni materialy yak zasib pidvyshchennia efektyvnosti navchannia uchniv serednoi zagalnoosvitnioi shkoly [Verse-Lyrical Materials as the Means of Pupils' Education Efficiency Advance in Comprehensive Schools] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : [http:// doklad_11_2_22.pdf](http://doklad_11_2_22.pdf).
6. Szarota Jean. Premier Livre de Francais V'usage de L'enseignement primaire et secondaire / Jean Szarota. – Leopold-Varsovie : Siaznica polska t-ua nauczycieli szkol wyzszych. –1922. – 134 s.
7. Milko N. Ye. Dialog v osviti yak pedagogichna problema [Dialogue in the Education as the Pedagogical Problem] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : [http:// lib.mdpu.org.ua/nvsp/.. /08_01mnedop.pdf](http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/.. /08_01mnedop.pdf).
8. Kielski Boleslaw. Lecons de Francais a l'usage de la 4e des ecoles secondaires et de la 7e des ecoles primaires / Boleslaw Kielski. – Lwow. – 1927. – 236 s.

Матеріал надійшов до редакції 20.05. 2014 р.

Олендер К. П. Развитие познавательной активности учащихся гимназий Галичины с помощью учебников в 20-30-х годах ХХ века.

В статье проанализированы учебники по иностранным языкам для учащихся гимназий Галиции в 20-30-х годах ХХ века по следующим критериям: научность содержания, структура, доступность, реализация коммуникативного компонента в учебнике, наглядно-иллюстративный материал, средства облегчения работы с учебной книгой, предложенные методики обучения. Доказано, что эти учебники способствовали развитию познавательной активности благодаря использованию песен, стихов, загадок, пословиц, головоломок, легенд, анекдотов, драматизации.

Ключевые слова: познавательная активность, учебники по иностранным языкам, гимназии Галичины.

Olender K. P. The Development of the Pupils' Cognitive Activity in Galicia High Schools Using Textbooks in the 20-30-ies of the XX Century.

The article analyzes foreign language textbooks for gymnasiums in Galicia in the 20-30-ies by the following criteria: scientific content, structure, accessibility, implementation of the communicative component in the textbook, visual illustrations, tools to facilitate the textbook, proposed teaching methods. The textbook is the primary tool for implementing the content of the foreign language education, the holistic model of the process of learning a foreign language. As with all cognitive mental processes leading thinking increases the students' participation. The main teacher's goal to enhance the students' learning is to develop the students' creative abilities. The means of the students' cognitive abilities is the skillful application of methods and techniques that provide the students' high activity in the academic knowledge. It has been proved that these books contributed to the development of cognitive activity through the use of songs, poems, riddles, proverbs, puzzles, legends, anecdotes and dramatization.

Keywords: cognitive activity, foreign language textbooks, gymnasiums of Galicia.